

2. Суриков И. Е. Проблемы раннего афинского законодательства. М. : Языки славянской культуры, 2004. 144 с.
3. Суриков И. Е. Законодательство Драконта в Афинах и его исторический контекст. *Древнее право*. 2000. № 2 (7). С. 8–18.
4. Gernet L. Droit et institutions en Grece antique. P., 1982. Pp. 7–119.
5. Каругаті Ф., Хадфілд Дж. К., Вайнгаст Б. Р. Встановлення правопорядку у Давніх Афінах. *Актуальні проблеми економіки і права*. 2016. Т. 10, № 4. С. 176–199.
6. Бюттен А.-М. Классическая Греция. М. : Вече, 2006. 384с.

Одержано 02.11.2017

УДК 340:94(477)«1917»

Ігор Альбертович ЛОГВИНЕНКО,

кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри
теорії та історії держави і права факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1505-4418>

III УНІВЕРСАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ В ІСТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Сто років тому, 7 (20) листопада 1917 року Українська Центральна Рада прийняла III Універсал, який проголошував утворення Української Народної Республіки. З прийняттям III Універсалу розпочався перший етап національного державотворення новітнього періоду історії України. Сьогодні у науковій літературі достатньо повно досліджено історію розробки даного документа та проаналізовано його зміст. Загальновизнаним є те, що основною причиною ухвалення УЦР III-го Універсалу став жовтневий переворот у Петрограді, коли до влади прийшли більшовики і утворили свій уряд – Раду Народних Комісарів. Керманичі Ради не визнали Раднарком як «загальноросійський» уряд, заявивши, що його повноваження не поширюються на Україну. 30 жовтня 1917 року на 7-й сесії УЦР було одноголосно прийнято резолюцію про розширення компетенції Генерального Секретаріату. Крім існуючих відомств явочним порядком були створені нові: судове, військове, продовольче тощо. Наступного дня Центральна Рада фактично скасувала серпневу інструкцію Тимчасового уряду, яка значно обмежувала повноваження Генерального Секретаріату, залишивши під його юрисдикцією лише п'ять губерній із дев'яти. Влада Генерального Секретаріату була поширена на «усю відокремлену територію України, де більшість населення є українське» [1, с. 39–40].

1 листопада у фракціях УЦР почалися жваві дебати щодо можливості проголошення Української Народної Республіки. 3 листопада Генеральний Секретаріат видав звернення до українського народу у якому говорилось, що, незважаючи на політичну ситуацію у Петрограді, Україна повинна бути у складі «Федеративної Російської Республіки, як рівноправний, державний елемент». У зверненні також йшлося про необхідність скликання Всеукраїнських та Всеросійських установчих зборів, про прийняття невідкладних заходів з оборони краю тощо [1, с. 40].

Це звернення стало основою III Універсалу. 6 листопада текст документа було обговорено на засіданні Генерального Секретаріату і наступного дня прийнято Малою Радою (42 депутати проголосували – «за», 4 – «утримались») [2, с. 363].

Отже, III Універсал проголошував утворення Української Народної Республіки, «не відділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її», визначав її територію. Заявляв про найголовніші демократичні принципи республіки: свободу слова, друку, віри, зібрань, страйків, недоторканності особи і мешкання. Генеральному Секретарству внутрішніх справ приписувалось вжити усіх необхідних заходів щодо забезпечення права національних меншин на самоврядування і можливість уживання їхніх мов у державних установах. Була скасована смертна кара, проголошувалася амністія усім політв'язням [3, с. 213–215]. Разом з тим III Універсал, як і звернення Генерального Секретаріату від 3 листопада, за влучним висловом П. Христюка, «не зайняв цілком виразної позиції відносно Радянського правительства Росії» [4, с. 53]. До того ж, у ньому було закладене протиріччя: з одного боку, доволі чітко окреслювалася Україна як

незалежна, суверенна держава; з іншого, – федеративний зв'язок із Росією зберігався, яка аж ніяк не являла собою федерацію.

Історія прийняття III Універсалу, як слушно відзначив історик І. Лисяк-Рудницький, показала наявність в українській політиці двох альтернативних концепцій національної державності – «федералістичної» та «самостійницької» [5, с. 11]. Не можна не погодитися із іншим судженням відомого історика, що проголошення Української Народної Республіки у складі федеративної Росії стало «вершиною попередньої політики Ради, здійсненням щирих намірів її провідників». Однак історичний процес має свою логіку, яка виходить поза плани й бажання політичних діячів. Восени 1917 року політичне становище змінилося настільки кардинально, що III Універсал «був анахронізмом уже в момент проголошення». Швидкоплинність політичних подій стрімко «розмивала підвалини федералістичної концепції» [5, с. 12].

З проголошенням у грудні 1917 року радянської влади у Харкові і початком наступу військ Раднаркому на Київ більшість українського політикуму схиляється до необхідності самостійного державотворення.

9 січня 1917 року УЦР прийняла IV Універсал. Розпочався самостійницький етап державного будівництва. Українська Народна Республіка проголошувалась самостійною, незалежною, вільною, суверенною державою [3, с. 218]. Цей надзвичайно важливий документ було прийнято у складних умовах військової агресії Росії, внутрішньопартійних протиріч і чвар у самій Центральній Раді. Помилки УЦР призвели до втрати авторитету і підтримки простого українського люду. Це врешті-решт стало причиною політичної поразки Центральної Ради. Спроба врятувати ситуацію прийняттям 29 квітня довгоочікуваної Конституції УНР ні до чого не призвела. Було запізно, час втрачено.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що III Універсал мав велике значення в історії національного державотворення, оскільки в умовах революційних потрясінь та протистояння із Росією проголосив Українську Народну Республіку. Однак «малоросійство» у свідомості у більшості національних політиків не дозволило у восени 1917 року вдатися до більш радикальних кроків і відкинути ідею федерації із Росією та стати на шлях самостійного державного будівництва.

Список бібліографічних посилань

1. Логвиненко І. А. Политическая деятельность Украинской Центральной Рады. Глобино : Полиграфсервис, 2000. 96 с.
2. 1917 год на Киевщине. Хроника событий / под ред. В. Манилова. Киев : Госиздат Украины, 1928. 578 с.
3. Історія держави і права України : практикум / М. Ю. Бурдін, О. А. Гавриленко, І. Д. Коцан, І. А. Логвиненко та ін. ; за ред М. Ю. Бурдіна. Харків : ФОП Бровін О. В., 2017. 444 с.
4. Христюк П. Замітки і матеріали до історії української революції. Т. 2. Прага, 1921. 200 с.
5. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе : у 2 т. Т. 2. Київ : Основи, 1994. 573 с.

Одержано 09.11.2017

УДК 159.9

Олена Миколаївна ЛОПАЄВА,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Останнім часом виникає багато питань щодо психологічної та педагогічної підготовки кадрів для Національної поліції, адже існує достатня кількість випадків коли працівники правоохоронних органів в екстремальних умовах дуже нестійкі до стресових ситуацій. Тому актуальністю даної теми є обговорення невирішених психологічних проблем які виникають на шляху у працівників Національної поліції.

Відповідно до п. 51 Положення про Національну поліцію в підрозділах поліції належить організувати систему психологічного забезпечення поліцейських, діяльність якої має охоплювати такі напрямки: а) психологічний добір на службу, результати якого зберігаються в особовій справі поліцейського протягом служби; б) психологічне супроводження проходження